Investor World

For Private Circulation Only

I E W A

Editorial Board -
President Emeritus:
Mr. N. L. Bhatia

President :
Mr. Bhavesh Vora

Vice President :
Mr. Dharmen Shah

Vol: V / February 2023

Bulletin of Investor Education & Welfare Association

(Regd. under Societies Acts
Regd. No. 656 Dt. 6-9-93)

Administrative Office :
Investor Education
& Welfare Association
407, Reena Complex,
Ramdev Nagar,
Vidyavihar (West),
Mumbai - 400 086.
Website : www.iewa.in
E-mail : info@iewa.in

INSIDE

1) INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET MONTH – FEBRUARY 2023 3
2) Caution against Unregistered Investment Advisers 4
3) बँक एफडी च्या जोडीला, म्युच्युअल फंडाचा 'बँकिंग अँड पीएसयू डेट फंड' 5
4) શૅરબજારની ટ્રેનમાં પ્રવેશ્યા બાદ ક્યાં ઊતરવું છે અંધેરી, બાંદ્રા, દાદર કે ચર્ચગેટ ? 6

Mr. Bhavesh Vora
President

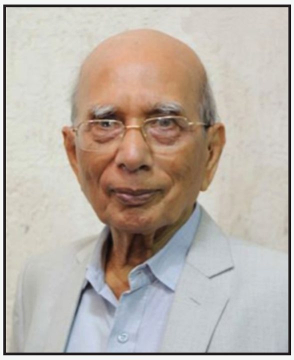

Shri. N. L. Bhatia
President Emeritus

Editorial - February 2023

IMPORTANCE OF SAVINGS

We Indians have traditionally been savers. Most of us avoid ostentatious spending. The saving culture help us to overcome the difficult times. World Bank has reported that Savings in India is 29.31% of its Gross Domestic Product. This is higher than the world average of 26%.

The significance of savings need not be stressed. The longevity of our lives has increased but the retirement age at 60 years remains virtually constant for most people. In such a scenario one has almost couple of decades to take care of one self after retirement. Savings become imperative to ensure a comfortable life post-retirement. Let us look at some of the important reasons to save.

1. To maintain comfortable life style post-retirement. One would not like to significantly curtail the habits formed during the earning period.
2. To take care of medical emergencies. Unfortunately, in our country the medical insurance is many times not sufficient to take care of the medical exigencies.
3. To beat inflation. Inflation is a constant in our country. Prices of most commodities keep on rising year on year.
4. To live life with self-respect. To be self sufficient and not to be dependent on any one is very important for one's self-respect.
5. To do philanthropy. At an elderly age there is always an urge to help others. If one has savings that exceeds the needs, helping some one more needy is the greatest source of joy.
6. To take care of hobbies like travel, exploring new avenues like music, art etc.

If one has followed certain basic principles during the earning life time , it is not difficult to save. Let us look at the basic rules/principles of savings.

1. Start the savings habit early in life. Start small but learn the habit of saving from as early as possible. The power of compounding will be more effective if one has started to save early in life.
2. Save regularly. Some savers have developed the habit of setting aside a certain percentage of their earnings on the first day of each month to a separate bank account meant only to save.
3. Limit the use of Credit Card. Do not look at credit card as means of spending but look at it as a means of convenience. Do not delay the payment of credit card dues. The interest charged on delay beyond the due date is phenomenal.
4. Look for practical alternatives to reduce unnecessary spending. For example, Public Transport is a much cheaper & faster mode of travel in city like Mumbai at a very reasonable price as compared to a private vehicle /taxi. Similarly look out for alternatives to branded products. Avoid 5 star culture and try & settle for less expensive restaurants serving equally delicious food at a much reasonable rates.
5. Reduce your desires & wants. As one grow in age, its time to find joy in simpler things like reading books & taking a walk in the Garden. It also improves the quality of life. Spend time with friends, grandchildren. They give immense joy & does not cost anything.
6. Maintain good health with regular physical activities. Go for medical check ups at a regular interval. It will cost some money but will help you to identify something going majorly wrong in your health which could lead to huge expenses.
7. Do not lend money unless you can afford not seeing it returned back to you. It is said that when you lend money you not only lose money but lose the friend as well to whom you have lent.

You have worked hard & you deserve to lead a comfortable life. Follow the above principles and ensure a healthy, happy life.

-CA. Dharmen B. Shah

INVESTOR PROTECTION THROUGH EDUCATION

Views expressed by contributors are their own and the association does not accept any responsibility.

#सतर्क Investor

INVESTORS' PROTECTION FUND

Beware of such false claims

Only deal with SEBI-registered intermediaries

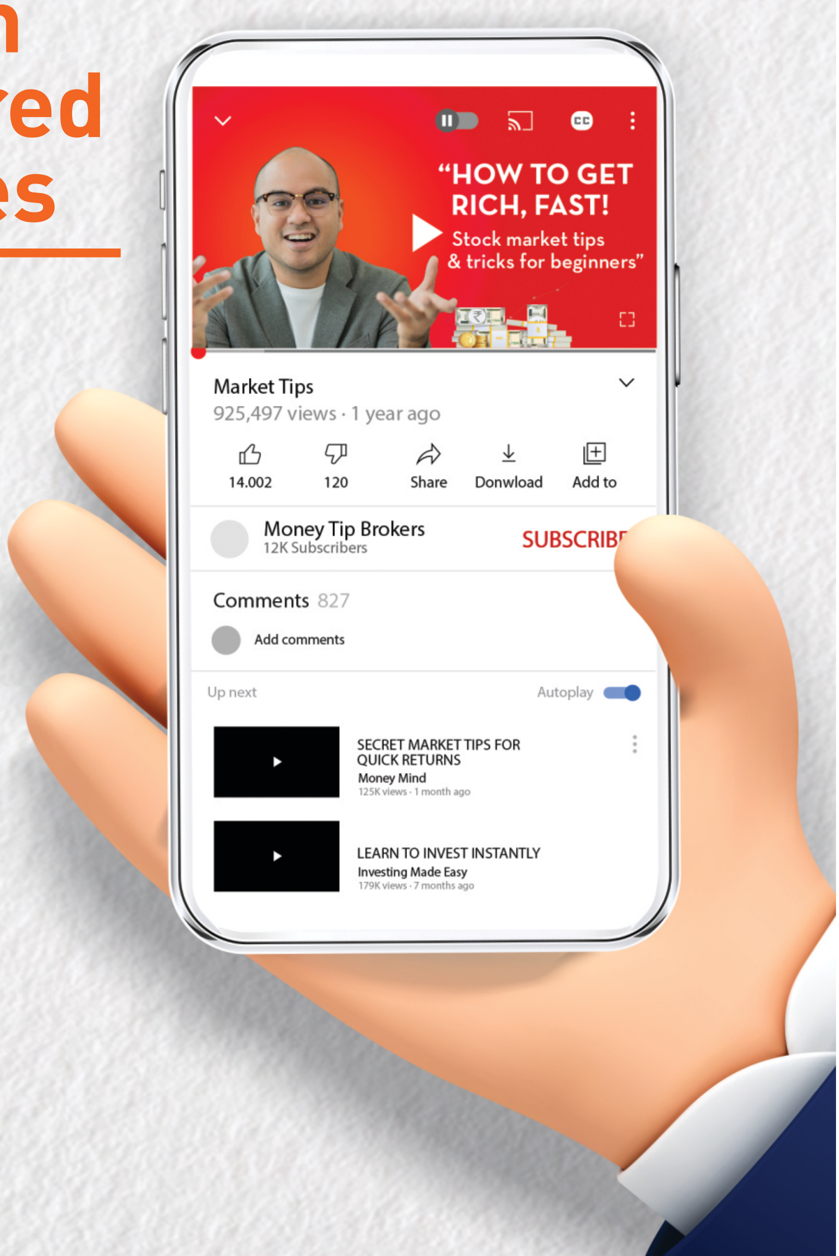

INVEST RIGHT TOH FUTURE BRIGHT

Visit https://www.bseipf.com/doandonts.html to know safe investing practices.

INVESTORS RELATED DEVELOPMENTS IN CAPITAL MARKET MONTH – FEBRUARY 2023

(Courtesy: BSE IPF/SEBI)

➢ **Maintenance of a website by stockbrokers and depository participants**

SEBI, through various circulars, has mandated certain information to be published by stockbrokers (SB)/depository participants (DP) on their respective websites.

A designated website brings in transparency and helps the investors to keep themselves well informed about the various activities of the SB/DP. In view of the same, considering the advancement in technology and need to provide better services to the investors, SEBI vide circular dated February 15, 2023 have mandated all SBs and DPs to maintain a designated website. Such website shall mandatorily display the following information, in addition to all such information, which have been mandated by SEBI / stock exchanges/depositories from time to time.

1) Basic details of the SB/DP such as registration number, registered address of Head Office and branches, if any.

2) Names and contact details such as email ids etc. of all key managerial personnel (KMPs) including compliance officer.

3) Step-by-step procedures for opening an account, filing a complaint on a designated email id, and finding out the status of the complaint, etc.

4) Details of Authorized Persons.

5) The provisions of this circular shall come into effect from August16, 2023.

6) The URL to the website of a SB/ DP shall be reported to the stock exchanges/ depositories within a week of this circular coming into effect. Any modification in the URL shall be reported to stock exchanges/depositories within 3 days of such changes.

Impact for Investors: This measure will help the investors to know the exact contact details of the Stockbrokers/Depository Participants and details of the KMPs and compliance officer to be contacted in case of a need. Since, it is made mandatory under SEBI circular, it will be complied with by the Stockbrokers/DPs which will ultimately help the general investors.

Link of the circular - https://www.sebi.gov.in/legal/circulars/feb-2023/maintenance-of-a-website-by-stock-brokers-and-depository-participants_68073.html

CAUTION AGAINST UNREGISTERED INVESTMENT ADVISERS

SEBI registers Investment Advisers under SEBI amended on July 03, 2020]. "Investment (Investment Advisers) Regulations, 2013 [Last Adviser" consideration, is engaged in the business of means any person, who for providing investment. advice to clients or other persons or group of persons and includes any person who holds out himself as an investment adviser, by whatever name called

The aim of the Regulation is to regulate "investment advice" which refers to advice relating to investing in, purchasing, selling or otherwISe dealing in securities or investment products, and adyice on investment portfolio containing securities or investment products, whether written, oral or through any other means of communication for the benefit of the client and shall include financial planning: Provided that investment advice given through newspaper, magazines, any electronic or broadcasting or telecommunications medium, which is widely available to the public shall not be considered as investment advice for the purpose of these regulations. Investment Advisers are supposed to obtain registration from SEBI and follow the Code of Conduct.

It is ilegal to act as Investment Adviser without SEBI registration. SEBI is making concerted efforts to stop such illegal activity. Some unscrupulous and ignorant entities may not get themselves egistered and, or, may not follow the Code of Conduct. Investment Advisers have to limit tnemselves to giving advice and they do not handle cash or securities.

Some of the malpractices in connection with the activities of registered and unregistered entities acting as Investment Advisers (IA) reported to SEBI comprise of the following:

- X Assured returns being offered by the Investment advisers to the clients.
- X Charging exorbitant fees from client with a false promise of handsome returns.
- X Mis-selling by IA without adhering to the risk profile of the client to earn higher fees. On receiving complaints for refund of fees from client for loss incurred, IA offer higher risk products to clients with a promise that they will recover their losses.
- X Trading on behalf of the clients.
- X Automatically upgrading or changing the service to higher risk products, not matching with the client profile and without the consent of the client.
- X Poor service by the IA causing loss of money to the clients. - Refund related issues.

Investors therefore need to be aware and guard themselves against above mentioned practices present in the market and deal with caution with entities claiming expertise in capital markets. Investors are advised to take advice for investment only from entities registered under SEBI (Investment Adviser) Regulations, 2013 [Last amended on July 03, 2020].

The list of such entities is available at the following website: https://www.sebi.gov.in.

बँक एफडी च्या जोडीला, म्युच्युअल फंडाचा ‘बँकिंग अँड पीएसयू डेट फंड’

श्री निलेश तावडे
(आर्थिक सल्लागार)

गेल्या काही वर्षात आर बी आई ने व्याजाचे दर सलग ५ वेळा कमी करत गेले. त्याचा परिणाम म्हणजे बँकांनी आपल्या एफडी चे दर कमी केले. आपल्या देश जस जसा आर्थिक महासत्ता होत जाईल तसे व्याजदर हे खालच्या पातळीवरच राहतील याचा अंदाज आपण प्रगत देशांकडे पाहून बांधू शकतो.

आपल्या देशाच्या नामांकित सरकारी बँकेचा एक वर्ष एफडी चा दर हा ६.००% आणि २ वर्ष व त्या पुढील कालावधीसाठी हा दर ५.७५% आहे. जेष्ठ नागरिकांना त्यात आणखी अर्धा टक्का अधिक व्याज दर मिळतो. सहकारी बँकांमध्ये जास्त व्याजदर मिळतो. काही नामांकित शेडूलड सहकारी बँक वगळता छोट्या सहकारी बँकामध्ये कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सच्या (व्यवस्थापनाच्या) बाबतीत प्रश्नचिन्ह असते.

जास्त परतावा म्हणजे जास्त जोखीम. मग जास्त परताव्याच्या मागे लागून आपली कष्टाच्या भांडवलावर जोखीम का घ्यावी. आपण असे गुंतवणूक पर्याय शोधायला हवेत कि जिथे जोखीम नगण्य असेल आणि कर कपाती नंतरचा परतावा देखील चांगला असेल.

सेबी च्या कडक नियंत्रणाखाली असलेल्या म्युच्युअल फंडाची एक कॅटेगरी आहे जी शेयर बाजाराशी अजिबात संबंधित नाही आणि आपली गुंतवणूक हि फक्त चांगल्या बँका आणि सरकारी कंपन्यांच्या व्यवसायात कर्जरोखे स्वरूपात गुंतवून आपल्याला त्यातून मिळणारा परतावा देतात. त्या कॅटेगरीचे नाव आहे **“बँकिंग अँड पी एस यू डेट फंड” (PSU म्हणजेच पब्लिक सेक्टर अंडरटेकिंग्स किंवा सरकारी कंपन्या).** गुंतवणूकदारांचे कष्टाचे पैसे हे फक्त नामांकित बँका तसेच फक्त सरकारी कंपन्या यांच्या कर्जरोखे या मध्ये गुंतविल्यामुळे जोखीम नगण्य होऊन जाते.

बाजारातील व्याजदरांतील चढ उतार याचा प्रभाव ह्या कॅटेगरी च्या परतावा वर पडतो. बाजारातील व्याजदर जेंव्हा कमी कमी होतात तेंव्हा ह्या फंडातून जास्त चांगला परतावा मिळतो, व व्याज दर वाढायला लागले तर ह्या फंडातून सामान्य परतावा मिळतो.

फंडाची कर प्रणालीचा विचार करायचा झाल्यास, हे फंड, डेट फंड / कर्जरोखे योजना प्रकारात येतात. म्युच्युअल फंडातील परतावा हा भांडवल वृद्धी किंवा कॅपिटल गेन ह्या प्रकारात मोडतो. कर्जरोखे संबंधित योजनांमध्ये ३ वर्षापर्यंत च्या भांडवल वृद्धी ला शॉर्ट टर्म कॅपिटल गेन म्हणतात, तर ३ वर्षांपुढील भांडवल वृद्धी ला लॉन्ग टर्म कॅपिटल गेन म्हणतात. शॉर्ट टर्म कॅपिटल गेन मध्ये मिळालेला जो लाभ आहे तो आपल्या त्या वर्षाच्या एकूण मिळकती मध्ये समाविष्ट केला जातो व त्या वर आपल्याला इनकम टॅक्स भरावा लागतो.

३ वर्षांपुढील भांडवल वृद्धी ज्याला आपण लॉन्ग टर्म कॅपिटल गेन असेही म्हणतो ह्यावर आपल्याला १०% अधिक अधिभार इतका टॅक्स भरावा लागतो किंवा आपण जर महागाई इंडेक्स चा फायदा घ्यायचा ठरवलं तर इंडेक्ससेशन नंतर २०% अधिक अधिभार इतका टॅक्स भरावा लागतो. म्हणजेच ३ वर्षावरील गुंतवणूक हि जास्त करप्रभावी होते.

जर गुंतवणूक डिविडेंड ऑप्शन म्हणजेच लाभांश प्रकारात मोडत असेल तर म्युच्युअल फंड साधारण २२% अधिक अधिभार इतका डिविडेंड डिस्ट्रिब्युशन टॅक्स सरकारला जमा करतात व नंतर लाभांश गुंतवणूकदाराला वाटलं जातो. ह्या फंडामध्ये सध्या लाभांश चा पर्याय आकर्षक राहिला नसून गुंतवणूकदारांनी शक्यतो ग्रोथ ऑप्शन (भांडवल वृद्धी) घ्यावे.

ज्यांना दरमहा किंवा त्रैमासिक नियमित उत्पन्न हवे असेल त्यांनी डिव्हिडंड वर विसंबून न राहता ग्रोथ ऑप्शन मधून एस डब्लू पी म्हणजेच सिस्टिमॅटिक विथड्रॉव्हल प्लॅन चालू करावे. भारतीय नागरिकांच्या किंवा HUF यांच्या गुंतवणुकीवर कोणत्याही प्रकारचा टीडीएस कापला जात नाही, मात्र एन आर आई गुंतवणूकदारांचा कॅपिटल गेन टॅक्स टीडीएस ने कापला जातो.

म्युच्युअल फंड दर महिन्याच्या शेवटी फॅक्टशीट उपलब्ध करतात. हा एक असा अहवाल असतो ज्यात म्युच्युअल फंड त्यांनी केलेल्या सर्व गुंतवणुकीची माहिती (कर्जरोखे असलेल्या बँका आणि सरकारी कंपन्यांची यादी). अशा प्रकारे म्युच्युअल फंडाच्या गुंतवणुकीत अधिक पारदर्शिता असते.

म्युच्युअल फंडाची गुंतवणूक हि दीर्घ काळासाठी अतिशय करप्रभावी म्हणजेच टॅक्स एफिशिएंट होते. बँका आणि सरकारी कंपन्यांच्या व्यवसायात भागीदार व्हा. आपण ज्या विश्वासाने सरकारी बँकेच्या एफडी मध्ये गुंतवणूक करतो त्याच विश्वासाने एफडी च्या जोडीला ठ बँकिंग अँड पी एस यू डेट फंडामध्ये गुंतवणूक करून जोखीम मुक्त परतावा मिळवा.

इतर कोणत्याही गुंतवणूक पर्यायांपेक्षा म्युच्युअल फंड गुंतवणुकीतून कर कपाती नंतरचा परतावा हा निश्चितच जास्त असतो. आपल्या जोखीम घेण्याच्या क्षमतेनुसार म्युच्युअल फंडाच्या एकंदर ३६ पर्यायातून आपल्या साठी योग्य योजनांचे संयोजन करा आणि आपली आर्थिक उन्नती करा.

श्री निलेश तावडे ९३२४५ ४३८३२
nilesh0630@gmail.com

શૅરબજારની ટ્રેનમાં પ્રવેશ્યા બાદ ક્યાં ઊતરવું છે અંધેરી, બાંદ્રા, દાદર કે ચર્ચગેટ ?

જયેશ ચિતલિયા
પત્રકાર

આપ બોરીવલીથી પીક અવર્સમાં ટ્રેન પકડો અને આપને અંધેરી ઊતરવાનું હોય તો આપ શું કરો ? નૅચરલી દરવાજાથી થોડું નજીક ખૂણામાં ઊભા રહી જવાનું પસંદ કરો, પરંતુ બાંદ્રા ઊતરવાના હો તો ? સંભવ છે કે આપ દરવાજાથી દૂર રહેશો. દાદર ઊતરવાનું હશે તો તો આપ અંદર જઈને બેસી પણ જશો, કિંતુ બાંદ્રા બાદ તુરંત ઊભા થઈ જશો અને છેલ્લે ચર્ચગેટ ઊતરવાનું હશે તો ? અરે, પીક અવર્સમાં બોરીવલીથી તમે કદાચ દોડીને ટ્રેન પકડવાનો અથવા કાંદિવલીથી રીટર્ન થઈ વિન્ડો સીટ મળી જાય એવો પ્રયાસ પણ કરશો અને અંદર પ્રવેશી ગયા બાદ સીટ ન પણ મળી તોય એકંદરે રીલેક્સ હશો, કેમ કે ઊતરવાને વાર છે. છેલ્લા સ્ટેશને ઊતરવાનું છે, પરંતુ જો વચ્ચે અંધેરી, બાંદ્રા, દાદર ઊતરવાનું હશે તો શરૂથી જ થોડા ભારેખમ રહેશો, જેટલું જલદી ઊતરવાનું હશે તેટલો તનાવ વધુ રહેશે, કારણકે ભીડ છે અને ભીડ ન હોય તોપણ માનસિકતાની દૃષ્ટિએ આખરનાં સ્ટેશનો પર ઊતરવાનું હોય ત્યારે રીલેક્સ રહેવાય છે.

શૅરબજારને પણ આ નિયમ લાગુ પડે છે. શૅરબજારને જીવનની રોજબરોજની બાબતોથી પણ સમજી શકાય છે, કારણકે કેટલીક બાબતોમાં સાઈકૉલૉજી કામ કરતી હોય છે. શૅરોમાં જેઓ ટૂંકા ગાળાનું રોકાણ કરતા હોય છે તેમની હાલત અંધેરી ઊતરવા જેવી હોય છે. બાંદ્રા-દાદર ઊતરનારા જેવી દશા મધ્યમ ગાળા માટે રોકાણ કરનારાઓની હોય છે, જ્યારે કે આખરી સ્ટેશનો પર ઊતરનાર લાંબા ગાળાના ઈન્વેસ્ટરોની જેમ રીલેક્સ હોય છે.

જોકે ઘણી વાર આ ત્રણેય પ્રકારના રોકાણકારો મૂંઝવણમાં મુકાઈ જાય એવા સંજોગો પણ સર્જાતા હોય છે, જ્યારે શૅરબજારની ગાડીનું સ્ટેશન કે ગતિ બંને નક્કી થઈ શકતાં નથી. ઈન્વેસ્ટરો પણ જુદા-જુદા મત વ્યક્ત કરતા હોય છે. કોઈ ઈન્વેસ્ટર કહે છે, ‘હું તો લૉંગ ટર્મ માટે જ રોકાણ કરું છું તેથી મને આ બજારની ચાલની કોઈ ચિંતા નથી’. તો વળી અમુક રોકાણકારની કથની એવી હોય છે કે તેમણે ઈન્વેસ્ટમેન્ટ જ કરવાનો ઇરાદો રાખ્યો હતો, પરંતુ તેમનો પ્રવેશ સેન્સેક્સની સર્વોચ્ચ સપાટી વખતે થયો હતો તેથી હવે તેમણે એ કરેલું રોકાણ ખોટમાં પરિણમી ગયું હોવાનું દેખાય છે. વાત તો સાચી છે, પરંતુ ટ્રેનમાં વચ્ચેથી ચઢ્યા હશો તો ગિરદી નડવાની જ છે અને આ તો વળી એવી ટ્રેન બની ગઈ કે તુરંત અમુક સ્ટેશન બાદ જ ટ્રેનમાં પાવર ફેઈલ થતાં આગળ જ ન વધી, તેથી મુસાફરોએ ઊતરીને નવી ટ્રેન પકડવી પડે.

શૅરબજારમાં આપ કયા સ્તરે પ્રવેશો છો એનું પણ મહત્ત્વ છે અને પછી ચોક્કસ તબક્કે નીકળી જવાનું સુદ્ધાં મહત્ત્વ હોય છે. જો એ નીકળવાનું ચૂકી ગયા તો પછી બની શકે કે વધુ સમય રાહ જોવી પડે. ત્રીજા પ્રકારના ઈન્વેસ્ટર એવી આપવીતી જણાવે છે કે તેણે બરાબર ૧૬ હજારના સેન્સેક્સના સ્તરે પ્રવેશ કર્યો હતો અને ૨૦-૨૧ હજાર વખતે તેને ૪૦થી ૫૦ ટકા જેવું એકંદર વળતર મળી રહ્યું હતું, પરંતુ તેણે પ્રૉફિટ બુક કરવાનું જતું કરી રોકાણ પકડી રાખ્યું, જ્યારે કે હવે ભરપૂર પસ્તાઈ રહ્યા છે, તેમનો પૉર્ટફોલિયો મસ્ત મજાના પ્રૉફિટમાંથી લૉસમાં આવી ગયો છે. અહીં આશ્વાસન માત્ર એટલું જ છે કે તેમને આજની તારીખે નાણાંની એવી કોઈ તાતી જરૂર પડી નથી કે તેમણે લૉસ બુક કરી શૅરો વેચવાની નોબત આવે. હવે આ ભાઈ નવેસરથી તેજી આવે ત્યાં સુધીમાં ભાવો એવરેજ કરવા અથવા વધુ રાહ જોવાની ધીરજ રાખી બેઠા છે.

અમારા ધ્યાનમાં આવેલા ચોથા પ્રકારના ઈન્વેસ્ટર જણાવે છે કે તેઓએ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ કરવાનું માંડી વાળી હવે ઈન્ટ્રા-ડે કરવા માંડ્યું છે, તેમને આશા છે કે રોકાણ કરીને થયેલી ખોટ ઈન્ટ્રા-ડે મારફત રીકવર થશે, જ્યારે અનેક નવા નિશાળિયાઓને એફ એન્ડ ઓનો ચસકો લાગ્યો છે, તેઓ સીધા ફ્યુચર્સ કૉન્ટ્રેક્ટ કરી રહ્યા છે. કમાય પણ છે અને ગુમાવે પણ છે. એફ એન્ડ ઓનું આ ઊંચું વૉલ્યુમ આવી માનસિકતાને આભારી છે, ગ્લોબલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ ગુરુ વોરેન બફેટે જેને મહાવિનાશક શસ્ત્રો (ફાઈનાન્સિયલ સેક્ટરના) કહ્યાં છે તે એફ એન્ડ ઓ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે પણ કેસીનો સમાન જ સાબિત થયાં છે. અહીં નવાઈની

વાત એ છે કે જેમને સમજ નથી એવો બહુ મોટો વર્ગ આમાં પ્રવેશી ચૂક્યો છે. ખેર, આ તો પીક અવર્સમાં ચર્ચગેટથી વિરાર ટ્રેન પકડી અંધેરી ઊતરવા જેવા જોખમની વાત છે, તેમ છતાં 'બહાદુરો'ને દુઃસાહસ કરવાનો શોખ હોય છે.

જોકે અમને સૌથી રસપ્રદ પાંચમા પ્રકારના ઈન્વેસ્ટરની વાત લાગે છે, જે હજી સુધી બજારમાં પ્રવેશ્યો નથી અને કારમા કડાકાથી મુક્ત રહ્યો છે. આ ઈન્વેસ્ટરે ૨૧ હજાર વખતે ૨૫ હજારની આશાએ પ્રવેશવાની તૈયારી કરી હતી, પણ બરાબર એ જ સમયે બજારે યુ ટર્ન લઈ લેતાં તે ભાઈ અટકી ગયા અને પછી તો બજારની દશા બગડતી જોઈ તેમણે વિચાર જ માંડી વાળ્યો અને અત્યારે પણ આ ઈન્વેસ્ટર વિચારે છે કે હવે શું કરું ? હવે પ્રવેશું ? ૨૧ હજાર વખતે તેને ૨૫ હજારની આશા હતી અને ૮-૯ હજારના સેન્સેક્સ વખતે આ ઈન્વેસ્ટરને ૬-૭ હજારનો ભય દેખાયો. હવે, પ્રવેશવું છે, પણ હિંમત સાથ નથી આપતી ત્યારે અમને આશ્ચર્ય એ વાતનું થઈ રહ્યું છે કે જે રોકાણકારો ૨૦-૨૧ હજારના લેવલે શૅર ખરીદવા તૈયાર હતા, હવે ૮-૯ હજારના લેવલે કેમ પ્રશ્ન થાય છે, શેનો ભય લાગે છે ?

ખરેખર તો ખરીદવાના સમયે જ લોકો બજારની બહાર કે દૂર થઈ જાય છે. જેઓએ લોસ કરી છે તેઓ દૂર થાય એ સહજ છે પણ જેમણે લોસ નથી કરી કે જેમણે મામુલી લોસ કરી છે અથવા હજી પ્રવેશ જ નથી કર્યો તેમની માટે સમય ખરો ન કહેવાય ?

શૅરબજાર પણ ઘણી વાર જેઠાલાલની પત્ની દયા જેવું વર્તન કરે ત્યારે ઈન્વેસ્ટરો પણ આંચકો પામીને બોલી ઊઠતા હશે, 'હે મા, માતાજી'

એક ગુજરાતી - શ્રોતા તરીકે તમને લેખક 'તારક મહેતાનાં ઊંધાં ચશ્માં' પર આધારિત હિંદીમાં આવતી ટી.વી. સીરિયલ 'તારક મહેતા કા ઉલ્ટા ચશ્માં' અવશ્ય ગમતી હશે અને તેમાં પણ ખાસ કરીને જેઠાલાલ તેમ જ તેની પત્ની દયાનું પાત્ર તો તમને ચોક્કસ હસાવીને હળવા કરી નાખતું હશે, બોલો ખરું ને ?

શૅરબજારની વાતમાં વળી આ જેઠાલાલ અને દયાની વાત ક્યાંથી આવે એવા આશ્ચર્ય સાથે સવાલ ઉઠાવો તે પહેલાં જ સ્પષ્ટતા કરી દઉં કે શૅરબજાર આ 'દયા' જેવું હોય છે. શૅરબજાર પાસે ડહાપણની બહુ આશા રાખવી નહીં. તે તમારી ધારણા પ્રમાણે નહીં તેના પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે વર્તન કરે છે.

આમ પણ શેરબજાર ક્યારેય રૅશનલ હોતું નથી, તેની પાસેથી રૅશનાલિટીની (ડહાપણની) અપેક્ષા પણ રાખવી નહીં. ક્યારેક વિદેશનાં બજારો વધે એટલે આપણી બજાર વધે, એફઆઈઆઈની લેવાલી બજાર ચલાવે તો કવચિત્ અમેરિકાની બૅન્કોની નાદારી અહીં બજારને તોડી નાખે, ક્યારેક આતંકવાદ, ક્યારેક આર્થિક પરિબળો તો અમુક વાર રાજકીય પરિબળો, આ બજારને ક્યારે, કયું પરિબળ કેટલું અસર કરશે તેના વિશે કોઈ ધારણા બાંધી શકાય નહીં. અહીં કંઈ પણ ચાલી જાય છે કે ચલાવાય છે, સત્ય ખરેખર બહાર આવે છે કે નહીં એ સવાલ છે. ભલે લોકો 'દયા'ની જેમ બોલે 'એસા થોડા હોતા હૈ', પરંતુ શૅરબજારનું આવું જ છે. અહીં બજાર બહુ તૂટી જાય કે બહુ વધી જાય ત્યારે જ ઈન્વેસ્ટરોને આંચકો લાગે છે અને તેઓ બોલી ઊઠે છે, 'હે મા, માતાજી'.

આવે સમયે જેઠાલાલ દયાને કહે છે તેમ બજાર પણ તમને કહેશે, 'નોન-સેન્સ'.

RIGHTS AND OBLIGATIONS OF INVESTORS

(Annexure-2 by SEBI)

(**Courtesy-** Security and Exchange Board of India)

Rights of Investors

- Get Unique Client Code (UCC) allotted from broker.
- Get a copy of KYC and other documents executed from intermediary.
- Get trades executed in only your UCC.
- Place order on meeting the norms agreed to with the Member.
- Get best price.
- Get the contract note for trades executed.
- Ask the details of charges levied.
- Receive funds and securities on time.
- Receive statement of accounts from trading member.
- Ask for settlement of accounts.
- Get statements as per agreed schedule.

Obligations of Investors

- Execute Know Your Client (KYC) documents and provide supporting documents.
- Understand the voluntary conditions being agreed with the trading member.
- Understand the rights given to the Trading Members.
- Read Risk Disclosure Document.
- Understand the product and operational framework and deadlines. Pay margins in time.
- Pay funds and securities for settlement in time.
- Verify details of trades, Verify bank account and DP account for funds and securities movement.
- Review contract notes and statement of account.

Disclaimer : - The illustration are merely indicative in nature which should not be construed as investment advice and neither ensure you profits nor protect you from making a loss in declining market.

Published by Mr. Prakash Shah on behalf of Investor Education & Welfare Association. Printed at Gurudeo Printers, Mumbai.